

İsmail Kara

Hatıralar Arasında D. Mehmet Doğan'ı Yâd Etmek...

İsmail
Kara

Prof. Dr.,
Sabahattin
Zaim
Üniversitesi
İslâmi İlimler
Fakültesi
Öğretim Üyesi

Ölümün, ecelin değişmeyen bir sırası, kendine göre bir sıradüzeni var. Bizim bilmediğimiz bir sıra, bir kader sırası bu. Hayatında pek sağlık problemleri yaşamayan rahmetli D. Mehmet Doğan'ın 11 Ağustos 2024 Pazar günü ebedî yolculuğa revan olması da esrarını ve ana mantığını bilmediğimiz o sıranın, ileriye veya geriye alınma ihtimali olmayan mutlak kaydın, o harika Türkçe ifade ile alın yazısının bir parçası... Alfabetesi çözülemediği için hâlâ okunamayan bir yazı bu...

Talebelik yıllarımda ders kitabında karşılaştığım Cahiliye devri Arap şairi Tarafé'nin etkileyici mısralarını hafızama kaydetmiştim. Meâlen şöyle diyordu:

*Görüyorum;
En iyileri seçip götürüyor ölüm,
Cimrinin en pahalı malını elinden
almak gibi.
Günler ve zaman da hayat hazinesini
Her gece eksiltiyor biraz daha...
Görüyorum.
Eksile eksile tükeniş...*

Ölümün, ecelin değişmeyen bir sırası, kendine göre bir sıradüzeni var. Bizim bilmediğimiz bir sıra, bir kader sırası bu. Onun için ölümün aramızdan seçerek aldığını, iyileri tercih edip götürdüğünü bile düşünürüz. "İyiler çok yaşamaz" deyişi de bu yanıltıcı ama anlamlı intibanın bir sonucu olmalı. (Köyde mahalle camimizin hocası rahmetli Hafız Solak Ahmet, bir ölüm haberi duyduğunda, cebinden defteri çıkarıp kaydını düşmeden önce latifeli bir eda ile "İhtiyarlar sıra sıra, gençler ara sıra" derdi. Orda da "ara" bir sıra vardı.)

Hayatında pek sağlık problemleri yaşamayan (birkaç yıl önce prostat ameliyatı olmuştu, sanırım hepsi o kadardı) rahmetli D. Mehmet Doğan'ın (Kalecik/Ankara 1947-11 Ağustos 2024)¹ geçen Aralık sonunda sarılık gibi gözükken, sanki kolay üstesinden gelinebilecek bir rahatsızlıktan hastaneye düşüp bir daha çıkamaması ve aylarca sonra oradan uzun yolculuğa revan olması da esrarını ve ana mantığını bilmediğimiz o sıranın, ileriye veya geriye alınma ihtimali olmayan mutlak kaydın, o harika Türkçe ifade ile alın yazısının bir parçası...

Alfabetesi çözülemediği için hâlâ okunamayan bir yazı bu...

Kadere, "yazı"ya rıza vermekten başka elden ne gelir!

Derken hafızam beni yarım asır öncesine götürüyor. Hareket-Dergâh Yayınları'nın Çağaloğlu Yokuşu'nda, Ankara Caddesi üzerindeki yerindeyiz; Pamir Han, No. 54, 3. kat. 1974 yılı olmalı. Yüksek tahsilimin ilk seneleri. D. Mehmet Doğan da

İstanbul'da yedek subay olarak askerliğini yapıyor. Cumartesi günleri sahaf ziyaretleri ile birlikte uğradığımız yerlerden biri de burası. Burada karşılaşıyoruz. Ağabeyim Mustafa ile olan tanışıklıkları bizi de bir miktar yakın ve tanışık kılıyor.² Zaten ilk karşılaşmamız bir veya iki yıl önce Ankara/Kızılay'da, Zafer Çarşısı'nda Dergâh Kitapçılık'ın önündeki taburelerde otururken olmuştu. Şimdi yayınevinde kitaplar ve *Hareket* dergisinden ayrı olarak *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*'nin yayın hazırlıkları da hummalı bir şekilde müzakere edilmeye başlanmıştı.

Hatıralar ummanına dalmak...

Günler bu minval üzere akıp gidiyordu. Yayıncılık ve kitapçılığın gittikçe ağırlaşmış zorlaşan idarî işleri ve malî yükleri büyük ölçüde Ezel Erverdi'nin omuzları üzerinde olmakla beraber ansiklopedinin hemen her işinin içinde Mustafa Kutlu ile D. Mehmet Doğan vardı. Hem yazı-yor ve yapıyor hem de yönetiyorlar.

Maddelerin siparişi, takibi, gelenlerin redaksiyonu, yeniden yazılması, sıcak kurşunla dizilip üçüncü hamur kağıtlara provaları alınan sütunların bir nüshasının tashih için, diğer nüshasının mizanpaj için kullanılması, görsel malzemenin aranıp bulunması, fotoğraflanması ve arkasına-altına santimetresi yazılarak kılışeciye gönderilmesi, bir taraftan arşivin ve kütüphanenin geliştirilmesi, madde yazarlarıyla münasebetler, mektupların cevaplandırılması... bütün bu çalışmalar ikisine havale edilmişti. Mümkün mü idi bu?! Ancak güçlü bir idealizm ve o yıllarda hayli muhkem olan “dava” bunu mümkün kılabilirdi. Çokça zorluğa katlanarak da olsa kıldı da...

Bu arada kendi çalışmalarını da yürütüyordu Doğan; gazetecilik okumanın getirdiği dikkatleri ve avantajları da kullanarak kütüphanelerde gazete ve dergi taramaları yapıyor; bu malzeme ile makaleler yazıyor, yazılarını kitap haline getiriyordu. Vasıflı bir şekilde hazırlanmış, tenkitçi ve yer yer mizahî dili sert *Batılılaşma İhaneti* 1975'te, *Tarih ve Toplum-Türkiye'de Toprak Meselesi* 1977'de Dergâh Yayınları arasında neşredilmişti. Çok kısa zamanda birkaç baskı yapan ve kendinden bahsettiren *Batılılaşma İhaneti* ona haklı bir şöhret ve itibar da kazandırmıştı.³

O yıllarda ben yayınevine uğradığımda kısa bir hoşbeşten sonra Mehmet ağabey hemen bana bazı maddeleri uzatır ve okumamı, yanlış ve eksik varsa düzeltmemi, tamamlamamı isterdi. Tahmin edileceği üzere bu maddeler daha çok dinî muhtevalı yahut tasavvuf edebiyatıyla, bir kısmı tarihle alakalı maddelerdi. Ben de okur fikirlerimi kendisine söyledim. Bir gün elime bir kitap tutuşturdu ve bunun maddesini sen yaz dedi. Kitap Şehbenderzâde Filibeli Ahmet Hilmi'nin *Amâk-ı Hayal* kitabının Latin harfli bir neşri idi. Nasıl, hangi uzunlukta? diye sordum. Fasiküllerde benzer maddelere bakar yazarsın

Artık Tarih Olmuş Anlar ve Bir Kısmı Göçmüş Genç Yüzler...

Üstte Cağaloğlu Yokuşu, Ankara Caddesi, Pamir Han, No. 54, Kat 3'teki Hareket-Dergâh Yayınları'nın yerinde *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* için akdedilmiş bir toplantının sonrasında sıra fotoğraf çekmeye gelmiş, yıl 1974.

Soldan sağa: Fatin Sezgin, Ankaralı D. Mehmet Doğan, Kayserili Mehmet Doğan, Ezel Erverdi, Mustafa Kutlu, İbrahim Tabakoğlu. (İbrahim o yılların Dergâh çalışanlarını ve misafirlerini fotoğraflamak, ayrıca ansiklopedinin fotoğraf arşivi için büyük bir hizmet yapmıştı.)

Altta *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* yöneticileri ve yazarları Cağaloğlu, Hamam Sokak No. 15'teki Dergâh Yayınları binasının giriş kapısı önünde. 1977 sonbaharı olmalı. Soldan sağa: Ziya Bakırcıoğlu, D. Mehmet Doğan, Mustafa Kutlu, Durali Yılmaz, Veli Aras.

Kutlu kısa dönem askerlikten yeni gelmiş, onun için bıyıksız ve bir miktar zayıflamış. O zamanlar simsiyah ve devletlü bıyıkları olduğu için bu “matruş” ve çekilmiş haline alışmamıştık. Mehmet Doğan'ın “askeri” yahut “ormancı” diye takıldığımız çok cepli montundan Ahmet Tabakoğlu ile birlikte birer tane almışlardı.

İlk Eserlerin Akisleri...

Mehmet Doğan'ın ses getiren ilk iki eseri *Batılılaşma İhaneti* (1975) ve *Tarih ve Toplum* (1977) *Hareket* dergisinde yayınlanmış yazılar üzerine tekrar çalışılarak vücuda getirilmişti. Cumhuriyet'in 50. yılı kutlamaları hengâmında yazılan ve Cumhuriyet ideolojisinin bazı anabâşlıklarını sert fakat mantıklı bir tenkide tabi tutan *Batılılaşma İhaneti* aynı zamanda Dergâh Yayınları'nın yeni oluşturulan serilerinden Hareket Kitapları'nın ilk kitabı olarak neşredilmişti. Kapak tasarımı ve "bölünmüş kafa", "çatalaşmış zihin" çizimi Bülent Erkmen'e aittir.

Aynı yıl içinde Mete Tunçay'ın *Milliyet Sanat* dergisinde, Fethi Naci'nin *Politika* gazetesinde kitap hakkında yazdıkları müsbet yazılar kitabın etkisinin derecesini ve yaygınlığını da gösteriyor.

Mete Tunçay'ın paragraflarından biri şu:

"Cumhuriyet'in ilk on yıllarında bir kişiyi putlaştırmanın ne gibi aşırılıklara varıldığı ve tantanalı sözlerin gerisinde halk için ne kadar az şey yapıldığı Doğan'ın kitabında büyük bir açıklık ve cesaretle ortaya konuyor. Düpedüz kendi kişisel çıkarları için, Atatürk'ü bir nevi bir idol diye övenler, gerçekten tiksindirici bir görünümüdür. Fakat onun ötesinde, yakın Osmanlı kalitimizi aşağılık bir oluşum gibi gösterip binlerce yıl gerilere ilişkin efsaneler uydurulması, 1930'ların ortamında her ne denli bir gereklilik taşımış olsa da bugün artık izlerinin elbirliğiyle ortadan kaldırılması zorunlu olan sakat bir tutumdur."

Doğan'ın bana imzaladığı nüshalar o günlerin hatıralarını barındırıyor, yarım asra yaklaşan bir zaman öncesinden izler...

dedi, rahat bir eda ile. Sonraki hafta maddeyi elyazısıyla yazıp getirdim. Sonra onu kendisi düzelterek daktilo etti ve okumam için bana verdi. Ansiklopedinin ilk cildine giren ilk maddem, ilk tecrübem budur. 1976 yılının sonlarında tamamlanan ilk cildin yazarlar listesinde de bu sayede yer aldım. (Daha sonra Şehbenderzâde hakkında uzun okumalar yaptım, yazılar yazdım, *Türkiye'de İslâmcılık Düşüncesi*'ne aldığım mütefekkirlerden biri de o oldu ama ilk hâtır bu maddedir.)

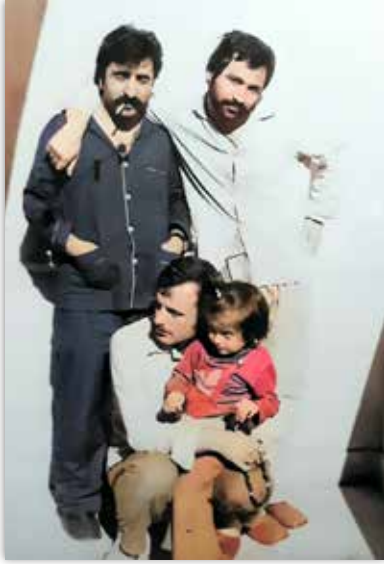
Mehmet Doğan askerlik sonrası İstanbul'da kaldığı yaklaşık iki sene hariç Ankara'da ikamet ediyordu. Önce Tarih Kurumu'nda sonra TRT'de çalışmıştı. Hafta sonları,

umumiyetle cuma gününden İstanbul'a geliyor, gerekirse pazar günleri de öğleye, ikindiye kadar çalışarak biriken/kendisi için hazırlanan ansiklopedi işlerini yapıyor ve geri dönüyordu. Ankara'da iken yazıp yahut tamamlayıp getirdiği özelliklerle bazı maddeler ve işler de oluyordu. Kabarık çantasında giysi dışında kitaplar, zarflar, kâğıtlar da olurdu.

Çok rahat/karşıdakini rahatlatıcı ve neşeli bir çalışma arkadaşı olan Mustafa Kutlu onun çalışma masasını da gelmeden hazırlardı. Madde zarfları, maddelerin orijinaleri ve tashih ile sayfa düzeni için kesip kullanılacak sütun halinde dizili prova baskıları, mizanpaj kağıtları ve haftalık notlar... Mehmet Do-

ğan gelir, kısa bir sohbetten sonra masasına oturur ve süratli ve zevkli çalışmaya başlar. Çalışırken etrafa espriler yağdırmaktan, takılmaktan, kahkahalar atmaktan geri durmaz, ara sıra Ahmet Tabakoğlu'nun veya benim kalemimden çıkma bazı maddeleri okuduktan sonra "yahu kardeşim, bu ansiklopediyi büyücüler ansiklopedisi mi zannettiniz?" diye latifeler yağdırır, bazen maddeyi bir masadan bir masaya keyifle ve gülmelerle fırlatır, işini yaparken ihtiyaç duyduğu şeyleri çekinmeden herkesten, hepimizden ister, bir taraftan çalışırken arada gelenlerle de görüşür, konuşur.

Canlı ve esprili hali çay aralarında, yemekte, hususi toplantılarımızda,

Fotoğrafların Dili Olsa da Konuşsa...

Yüksek İslâm Enstitüsü'nden mezun olunca Zeynepkâmil/Denizevler'de altı üstlü ikiye bölünmüş iki katlı bahçeli küçük bir evin üst katını kiralamıştım. Ayrıca salonu olmayan iki oda, sonradan eklenmiş küçük bir mutfak ve lavabo-banyo... Mütevazı bir bekâr evi. Balkonları çok geniş yalnız... Mehmet Doğan ağabey İstanbul'a geldiğinde umumiyetle bende kalıyordu. Dolayısıyla ilâve sohbetler yapma imkânına sahiptik. Bir akşam da ağabeyim Mustafa kızı Zehra ile ve rahmetli Cahit Çollak o küçük evde birlikte kalmıştık. 1978 yılı olmalı. Sabahleyin pijamalarla balkonda fotoğraf çekildik. Cahit bey sigarayı çoktan yakmıştı. Bu fotoğrafı ben çektim tabii. Yazarlar Birliği üç kitabıma ödül verdi; *Türkiye'de İslâmcılık Düşüncesi*, *İslâmcıların Siyasî Görüşleri* ve *Bir Felsefe Dili Kurmak*. Sonuncusunun ödül verme töreni İstanbul'da Kızlarağası Medresesi'nde yapılmıştı. Sağdaki fotoğraf oradan kalma. Ödül tasarımları ve hazırlığı Bekir Sıddık Soysal'a ait (Foto: Mehmet Varış).

akşam fasıllarında da artarak devam ederdi. Uydurmacılığa karşı idi ama kendisi kelimeler uydururdu; meselâ *musakkal* (sakallı), *lazaska* (kış günleri mutfakta ayakta yemek yerken üşümemek için yaptığı laz dansı)... Kutlu ile şakalaşmaları ayrı bir bahistir. Hele kış aylarında Kutlu'nun yaş odunlarla güç bela yaktığı sobayı daha fazla harlandıracagım diye söndürmesi üzerine olanlar... (Keşke gizli bir kamera bütün bu hikâyeleri çekmiş olsaydı diyor insan!) Kutlu ince bir hamle ile latifede üste çıktığında Doğan'dan Karadenizli şivesiyle "yema bizi sayın Kutlu!" feryadı duyulurdu. Ve gülüşler...

TRT'de çalıştığı zaman maaşları iyi

olmalı ki bazen öğle vakitlerinde Kutlu'dan veya kendisinden "hadi ciddi bir yemek yiyelim" nidaları duyulur, Ezel Bey ve rahmetli Cahit Çollak, bazen Ebubekir Erdem, Fatih Gökdağ dahil birlikte kalker, Nuruosmaniye Caddesi'nin ara bir sokağındaki Özbek pilavcısına yahut Sirkeci'ye Hüdadâd'a gider, yolda sohbeti koyulaştırarak neşe içinde dönerdik. Döndüğümüzde yoğun işler bizi bekliyordu, onlara dalar-dık. "Ciddi yemek" de şerhe muhtaç çünkü çoğunlukla Ahmet Tabakoğlu'nun kalan malzemelerden yaptığı hayli iktisatlı çorba ve sefer taslarıyla gelenlerden "harika" bir şekilde hazırladığı sofrada, bazen bakkaldan aldığımız peynir, zeytin ve helva ila-

vesiyle ayaküstü kifâf-ı nefis ederdik. (İki sefer taslı "emekçi" vardı aramızda; Kutlu ve Tabakoğlu.)

Belki bu meyanda Mustafa Kutlu'nun yazdığı ve sağlığında önce rahmetli Doğan'a gönderdiği yazıdaki tasvirinden de istimdatta bulunabiliriz:

"(...) Kendime bir sıfat verecek olsam 'uysal' derim. Mehmet de öyle görünür ama içinde bir yanardağ vardır. Her söze 'eyvallah' demeyen, bildiğini iyi bilen, cedel vadisinde fethi mümkün olmayan bir sarp kale.

Genç yüzünde tuhaf bir yalnızlık, ince bir melâl. Dobra ve duygusuz, hatta soğuk sayılabilir. Hüznünü içine gömmüş, çileye talip olmuş belki bu yüzden.

Belki bu yüzden çoğu hicve dönük kaliteli şakaları, esprileri, kahkahaları vardır. Hatırladıkça kederli bir mısra takılıyor dudaklarıma: *Ağlarım hâtıra geldikçe gülüştüklerimiz.*²⁴

Hareket'in "Mahkeme" sayısı...

Hareket dergisinin meşhur bir "Mahkeme" sayısı vardır. Aslında dergi Nurettin Hoca'nın isteğiyle Mart 1975 tarihinde yayınına ara vermişti. Fakat Hoca'nın vefatından (10 Temmuz 1975) sonra iki sayı daha çıktı; biri "Mahkeme" sayısı, diğeri de Nurettin Topçu özel sayısı. İkisi de artık sahafiyeye olmuş çok kıymetli sayılardır.

Şöyle oldu: Necip Fazıl *Babıali* kitabının ikinci baskısında, Nurettin Topçu hakkında vefatından sonra hilaf-ı hakikat paragraflar yazmış, kaba saba ifadeler kullanmıştı. İkisini de tanıyan hiç kimse için inandırıcı ve ahlâkî değildi yazdıkları. Hoca sağ olsaydı muhtemelen cevap vermez, talebelerine de bir şey terettüp etmezdi. Ama şimdi durum farklıydı. Necip Fazıl'ı, *Büyük Doğu*'da yazdığı "Edebiyat Mahkemesi" yazılarına benzer şekilde "yargılayan" *Hareket* sayısı bu haksızlığa cevap vermek üzere hazırlandı. Ezel Erverdi başta olmak üzere bu uzun metne emek veren başka arkadaşlar da oldu ama ana metin Mehmet Doğan tarafından yazıldı. Onun gazetecilik birikimini ve polemik kabiliyetini göstermesi bakımından da başarılı bir metindi bu. Ankara Caddesi'ndeki yerde iken hazırlıkları ve yazımı başlayan bu metin Dergâh Yayınları'nın taşındığı Hamam Sokak, No. 15'teki yerde tamamlandı ve neşredildi (*Hareket*, sayı: 115, Ekim 1976-Mart 1977, s. 62-82).

Çerçevesi ve mantığı iyi kurulmuş, üslup itibariyle iyi telif edilmiş bir yazıydı fakat muhtevası ve yazının sonundaki "mahkeme dosyası"nda yer alan belgeler, görseller itibariyle ağır

KUTLU İLE ŞAKALAŞMALARINI AYRI BİR BAHİSTİR. HELE KIŞ AYLARINDA KUTLU'NUN YAŞ ODUNLARLA GÜÇ BELA YAKTIĞI SOBAYI DAHA FAZLA HARLANDIRACAĞIM DİYE SÖNDÜRMEŞİ ÜZERİNE OLANLAR...

bir metindi. Çok ilgi gördü ve gizlice yahut açıktan hayli okundu bu yazı. O devrin (bu devrin de) suni bir şekilde bölünmüş şartlarında muhtemelen rahatsız olanlar ve kızanlar memnun olanlardan ve hak verenlerden daha fazla olmuştur. Fakat Necip Fazıl dahil kimseden yazılı ve açıktan bir ses çıkmadı, bir cevap gelmedi. İçeride doğru konuşmakla yetindiler. Muhteva ve üslup onları mecalsiz bırakmıştı.

Bu bahsi tamamlarken Doğan'la aramızda geçen bir yazışmadan, sessiz ve hürmetkâr bir tartışmadan da bahsetmek isterim: Rahmetli Mehmet ağabey 3 Mart 2016 günü bana, "Azizim, inşaallah sıhhat ve afiyettedir. Şu sıralar Topçu ile ilgili yazıları gözden geçirip, Necip Fazıl'la ilgili yazılarla birlikte kitap halinde yayınlama hazırlığındayım: *İki Yol Açıcı: Nureddin Topçu ve Necip Fazıl* (...)" diye başlayan bir mektup yazdı. *Büyük Doğu* dergisinde yayınlanmış Nurettin Topçu yazılarının tam sayısı ve listesi ile Hasib Efendi hakkında bir iki hususu soruyordu pusulasında. Aynı gün kendisine sorduğu hususlarda bilgiler veren bir cevap yazdım.

Ve bir miktar kararsızlıktan sonra şunu ekledim:

"(...) Mesajınızı görür görmez aklıma gelip giden, yazayım mı yazmayayım mı diye tereddüt ettiğim bir şey var: Sizin yani [Nurettin] Hoca'nın talebesi olmuş, ayrıca *Hareket*'teki

tarihî 'Mahkeme' dosyasını kotarmış birinin Hoca ile Necip Fazıl'ı aynı kitap içinde ele alması fikir siyaseti itibariyle doğru mu diye düşündüm. Sanki ayrı ayrı kitap olsalar sizin tabirinize daha 'yahşi' olmaz mı?

İşte yazmış oldum...

Bir şey daha: Siz Hoca ile olan hatıralarınızı da yazmadınız. Belki bu kitapta yazıyorsunuzdur, inşaallah (...)"

Eski hukukumuzda istinaden, benden büyük birine samimi olarak yaptığım bir teklif ve uyarıydı bu. Ağır kaçır yahut akıl vermek gibi olur diye kendisine yazmadım ama bu tercih ve tutumunun okuyucu nezdinde kitabının "emniyetini" haleldar edeceğini de düşünüyordum. Aynı gün bana şu cevabı verdi:

"Azizim,

Diğer bahisleri bilahire cevaplamak üzere, neden bu iki isim bir arada kitaplaştırılıyor mu cevaplamak istiyorum.

Bunu çok düşündüm. Topçu ile ilgili yazılar, elemesem bir kitap tutuyor. Necip Fazıl'la ilgili de bir hayli yazmış ve konuşmuşum. Şimdi Necip Fazıl gözde. Topçu'yu bilen yok. Necip Fazıl'dan ötürü alıp Topçu'yu tanımak isteyenler çıkabilir diye düşündüm. Zaten benim ikisini bir arada ele alan bir yazım var. Gerçek okuyucu bu iki ismi okuyup doğru kanaatlere sahip olabilir diye düşünüyorum.

Vaktin varsa sana göndereyim, bir gözden geçir.

Selam ve muhabbet."²⁵

Aslında problemin tamamen farkında olmasına rağmen bir şekilde kendisini ikna etmiş ve kararını vermiş olduğunu görünce artık edeben de bir şey yazmadım (kararlarında muşır olduğunu bilirdim), kitabı okuma ve gözden geçirme vazifesini de bir faydası ve fonksiyonu olmayacağı için üstlenmemiş oldum.⁶

Hareket'in son dönemi ve hazin kopuş...

1978 yılı diğer yoğun işlerimiz arasında biraz da *Hareket* dergisini yeniden yayınlamak üzerine konuşmalarla geçti. Yayınevindeki her toplantıda bu da gündeme geliyordu. Uzun müzakerelerde bulunduk; hem insan ve yazar unsuru olarak hem de maddî imkânlar itibariyle... Çünkü hepimizin üzerinde birden fazla ve hiç de hafif olmayan yükler vardı. Mustafa Kutlu'nun zorlukları anlatmak ve biraz da şikâyet için, "Yok sermaye, az eleman, çok iş!" atasözünü inşad ettiği yıllar... Ezel Erverdi ağabey ısrarlı ve sabırlıydı, müzakerelerin akışını derginin çıkışına doğru sürüklüyordu. D. Mehmet Doğan'ın Ankara'daki farklı bir gündemi de Yazarlar Birliği'ni kurmaktı. Geldiğinde bu bahse dair bize danıştığı hususlar da oluyordu.

Neticede karar verildi; Şubat 1939'da neşredilmeye başlayan *Hareket*'in 40. yılında, yine şubat ayında dergi yeniden çıkmaya başlayacaktı. Aramızda gevşek bir vazife taksimi de yapıldı ama esas yük ve sorumluluk, yazı işleri müdürü olarak Doğan'ın omuzlarında olacaktı. O da bunu kabul etmiş ve benimsemişti. Bazı aksamalar üzerine yeni dönemin ilk sayısı bir ay gecikme ile Mart 1979 sayısı olarak çıktı. Beş bin adet basılmıştı, ücretsiz birçok kişiye ve yere gönderildi. İyi bir ilgi ve kabul gördü.

Martın ikinci haftası da Mehmet ağabey geldi ve dergi hakkında birlikte genel bir değerlendirme yaptıktan sonra ikinci sayı ile uğraşmaya başladı. Ezel ağabey Erzurum'a gitmişti. Ben de derginin dağıtım işlerinden ayrı olarak yoğun bir şekilde Hamam Sokak'tan Nuruosmaniye Caddesi'ndeki yerine taşınacak olan yayınevini taşınma işleriyle meşgulüm. Bir sürü teferruatlı iş... Öğle geçereklerinde "dergiyle, dağıtımıyla uğraş-

Sayfa "Tasarımcı"sı D. Mehmet Doğan'a Dair "Meçhul!" Bir Hatıra...

Üstte *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*'nin, 1977 yılı Şubat-Eylül ayları arasında fasiküller halinde yayınlanmış, ardından ciltli olarak çıkmış ikinci cildinin bir sayfasından bir kısım (s. 437). Madde Nuri Pakdil yönetiminde çıkan "Edebiyat" dergisi. Hamişte/marjda kullanılan ve N. Pakdil, A. Özdenören, E. Bayazit, M. Akif İnan ve R. Özdenören'in toplu fotoğraflarının yer aldığı görsel de onunla alakalı ve 1972 tarihli.

Ansiklopedide umumiyetle vesikalık fotoğraflar 3.3 cm. eninde ve marjda, toplu fotoğraflar ise bir sütunu kaplayacak şekilde 7.4 cm., bazen de hem bir sütunu hem de marjı dolduracak şekilde 12 cm. eninde veriliyor. Bu fotoğrafın da normal olarak en az 7.4 cm. eninde verilmesi gerekirdi. Mustafa Kutlu bu fotoğrafı Mehmet ağabeyin 3.3 cm. verdiğini görünce o tatlı ve esprili üslubuyla sesleniyor; "üstat, bit kadar koymuşsun fotoğrafı, kim görecektir, kim tanıyacak, hiç değilse bir sütuna çıkar..." Cevap: "Bunlara çok da bile, alt yazısında kim olduklarını yazıyoruz..." Ve yüksek sesle "numaralı" bir kahkaha... Kutlu ısrar ediyor, o vaz geçmiyor...

Mehmet Doğan *Diriliş*, *Edebiyat* ve *Mavera* dergilerinin Dil Kurumu'na, o devirde sola yakınlaşan dil politikalarına, uydurma ve öztürkçe kelime kullanmalarına sert bir şekilde karşı idi. Bu tutumunu hep sürdürdü ama Yazarlar Birliği'nin faaliyete geçmesi ile birlikte ağıktan onlara karşı bir tavır takınmadı, doğrudan bir şey yazmadı.

mıyorsunuz"la başlayan ve gittikçe kızgınlık dozu yükselen bir bahis açtı Mehmet ağabey. Benim için do- laylı suçlamalar da içeren bu bahis bir müddet sonra "ben gidiyorum" a vardı. Kutlu ile şaşakaldık... Geldiğinde bizim fakirhanede birlikte kaldığımız için eve gitmiş, eşyalarını alıp yola revan olmuş. Bana da

çok ağırına giden bir not bırakmıştı.⁷ Gidiş o gidiş... Ansiklopedi ile birlikte ikinci sayının hazırlıkları masa üstünde olan dergi de üzerimizde kaldı.

Ayrıca yazılması gereken uzun ve daha sonra tamir ve tadilde karşılıklı zorlandığımız yorucu bir süreç... Ama tortulu bazı mesafeler

Yazarlar Birliği'nin Kuruluşuna Emek Verenler...

Yıl 1978. D. Mehmet Doğan'ın öncülüğünde Ankara'da muhafazakâr-milliyetçi-İslâmî kesime hitap eden yeni ve "genç" bir yazarlar derneği kuruluyor. Ayaktakiler, soldan sağa: İsmail Hacıfettahoğlu, İbrahim Ulvi Yavuz, Mehmet Çifçigüzeli, Yahya Akengin, Necmettin Türinay, Zeki Ceyhan.

Oturanlar: Hasan Kayıhan, Beşir Ayvazoğlu, D. Mehmet Doğan, Sadettin Elibol.

Zaman içinde çoğunun "Birlik"le yolları ayrıldı. Bir kısmı geçen zamandan, bazıları mizaç, meşrep, fikir ve tarz farklılığından... Hep öyle olmaz mı? Mizacına uygun olarak Doğan ısrar ediyor ve direniyor; uzun yıllar başkan olarak, bir tarihten sonra da vefatına kadar şeref başkanı olarak...

oluşmakla birlikte hukuka riayet hep baki kaldı, hamdolsun. Ben onu hep ağabey olarak bildim. Bu bahiste de Mustafa Kutlu'nun yazısından istimdatta bulunarak rahmet niyazlarıyla hatime çekmek herhalde en doğru yol olacak:

"(...) Ortak işimiz olan *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*'nin temelini atmış, ilk üç cildinin yönetimini yüklenmiştir. Hafta sonları Ankara'dan İstanbul'a gelerek, bunu yıllarca sürdürerek verdiği mücadeleyi, harcadığı emeği, vefasını-cefasını nasıl unutabilirim.

Ama gitti. O ağır yükü ben garibanın omuzuna bırakıp gitti. Ben ne anlarım bilimsel metin üretmekten. Neyse ki imdada İsmail Kara yetişti. Bu ansiklopedi ömrümün yirmi yılını yedi. *Neler çeker bu gönül söylesem şikâyet olur.*

Gitti. Neden gitti? İşte cevap: *Gül açar çünkü açar.* Anlamadınız değil mi? O zaman hissiyatımı

söyleyeyim: *Gittin amma ki kodun hasret ile cânı bile.*

Kendi türküsünü söylemeye gitti. (...)"⁸

Rahmet olsun, üzerine rahmetler yağsın.

Dipnotlar:

1. Rahmetli Mehmet Doğan'ın isminin başındaki "D." harfi üzerine, hususen vefatından sonra epeyce menakıp kurulmuş gibi. İşin aslı şöyle: *Hareket* dergisi çevresinde biri Kayserili diğeri Ankaralı olmak üzere iki Mehmet Doğan vardı. Ankaralı Mehmet dergide yazdığı yazıların yazarı karışmasın diye bir müddet sonra isminin başına bir D. ilave etmişti. Merhum Nurettin Topçu Hoca dergide bu ilaveyi gördükten sonraki bir cumartesi sohbetinde, sözün oraya gelmesi üzerine biraz da latifeli olarak ve tebessümle "o Değerli Mehmet Doğan" diye takılmıştı.
2. Dergâh Yayınları arasında yeni çıkan *Mustafa Kara Kitabı* için ondan da bir hatıra yazısı istemiştik. En son yazıştığımızda geçen Eylül ve Ekim ayı için yetiştirim demişti. Yetişmedi, derken hastaneye düştüğü haberi geldi... Yazabilseydi belki de son yazısı o olacaktı.
3. Ekim 1975-Kasım 1978 tarihleri arasında 4 bası yapan *Batılılaşma İhaneti*'nin çıktığı sene sol cemahtan Mete Tunçay'ın *Milliyet Sanat*'ta (sayı: 160, 28 Kasım 1975, s. 28) ve Fethi Naci'nin *Politika* gazetesinde (8 Aralık 1975, s. 7) yazdığı ve esas itibarıyla müsbet olan yazılar kitabın etkisinin yaygınlığını göstermek bakımından zikre değer. Bu iki yazının faksimile neşri için

bk. *D. Mehmet Doğan'a Armağan*, Ankara, TYB Yay., 2018, s. 42-43, 59 (Bu kitabın internet ortamında PDF'i var).

4. M. Kutlu, *Selam Olsun* (portre yazıları), İstanbul, Dergâh Yay., 2021, s. 28. Kutlu bu yazıyı *D. Mehmet Doğan'a Armağan* kitabı (s. 106-10) için editör Osman Özbahçe'nin talebi üzerine yazmış, bazı göndermeler ve mizah unsurları taşıdığı için haberi olsun diye bir notla önce Mehmet Doğan'a göndermişti. Bunu kitaptan önce *Yeni Şafak*'taki köşesinde de yayınlamak istiyordu, Doğan buna rıza göstermedi, Kutlu da ona uydu.
5. D. Mehmet Doğan, *İki Yol Açıcı: Nureddin Topçu ve Necip Fazıl*, Ankara, Yazar Yay., 2016. Aynı yıl Erzurum'da yaptığımız Nurettin Topçu Sempozyumu'na Doğan da katılmış ve bu kitabı "Aziz İsmail Kara'ya 'Erzurum Hatırası' 14. 4. 2016" yazıp imzalayarak hediye etmişti.
6. M. Doğan 2018 yılında kendisiyle yapılan bir konuşmada "Mahkeme" sayısından bahsetmeden şunları söyleyecektir: "Necip Fazıl benim tarzıma uygun birisi değil. Görünürlüğü esas olan bir karakter. Onu takip ettim, konferanslarını dinledim. *Büyük Doğu* dergisini zaman zaman takip ettim. *Büyük Doğu* bana hitap etmedi. Politik yönü ağır bastığı için çok bana hitap etmiyordu. Sonra Necip Fazıl'la birkaç kez karşılaştık, tanıştık. Hatta ["Mahkeme" sayısından sonra] bir defasında bize yemek ikram etti. Çağaloğlu'nda bir kebabçıda. (...) Kitap bastırarak, kitap dağıtımını konusunda bizden yararlanmak istedi, arkadaşlar da yardımcı oldular." *D. Mehmet Doğan'a Armağan*, s. 379.
7. Kendisi bu ayrılışı ahir ömründe çok sade anlatıyor, ihtilafli konulara girmemek için bir bakıma geçiştiriyor. bk. *D. Mehmet Doğan'a Armağan*, s. 356, ayrıca bk. 369.
8. M. Kutlu, *age*, s. 28-29.

